

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A gazdasági kormányzás erősítése – a Stabilitási és Növekedési Paktum reformja”

(2006/C 88/15)

2005. február 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy a Működési Szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „A gazdasági kormányzás erősítése – A Stabilitási és Növekedési Paktum reformja”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2006. január 27-én elfogadta, a Susanna FLORIO előadó és Umberto BURANI társelőadó által készített véleménytervezet alapján.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. február 15-én tartott, 424. plenáris ülésén 88 szavazattal 7 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 A Gazdasági és Szociális Bizottság erőteljes aggodalmát fejezi ki az európai gazdasági kormányzás területén beállt jelenlegi patthelyzet miatt. Ezért úgy véli, hogy felül kell vizsgálni mindazon gazdaságpolitikai eszközöket, amelyekkel az Európai Unió az elmúlt évek során felvértezte magát, és ismételten értékelni kell a Stabilitási és Növekedési Paktum reformjának folyamatát.

1.2 Jelen dokumentum az alábbiakat tűzi ki célul:

- körvonalazni a politikai és gazdasági vitát azon hat év folyamán meghatározó eltérő álláspontokat, amikor a Stabilitási és Növekedési Paktum érezeteni kezdte hatását,
- értékelni azt a folyamatot, amely az utóbbi hónapok során a Stabilitási és Növekedési Paktum megreformálására irányult,
- körvonalazni az európai gazdasági kormányzást megerősíteni képes vezéreket.

1.3 A Stabilitási és Növekedési Paktum létrehozásától kezdve alapvető szerepet játszott az európai gazdasági növekedés fenntartásában a monetáris stabilitás keretében.

1.4 Ezen folyamaton belül sajnos elmaradt az európai gazdasági kormányzás koordinálása, éppen akkor, amikor nagyon erősek voltak – és jelenleg is nagyon erősek – a nemzetközi feszültségek, gazdasági és politikai szempontból egyaránt.

1.5 A Paktum eddigi fennállásának hat éve során néhány ország nyomást fejtett ki annak megreformálása érdekében.

1.6 A reformfolyamatot nem tekinthetjük lezártnak, mivel nem sikerült az európai gazdaságpolitika koordinációs folyamatát ténylegesen megerősítenie. Ez utóbbi folyamat lehetővé tenné az Európai Gazdasági és Monetáris Unió által kínált lehetőségek legoptimálisabb módon való kihasználását, a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás fejlesztése tekintetében.

1.7 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tagjai által javasolt intézkedések ezért az európai gazdasági kormányzás megerősítésének szükségességére összpontosulnak. Céljuk a gazdaság- és a pénzügypolitikák koordinálása, a tagállamok

államháztartásának szanálásával és a lisszaboni stratégia célkitűzéseinek eléréséhez szükséges befektetések élénkítése érdekében.

2. A Maastrichti Szerződéstől a Stabilitási és Növekedési Paktumig (SNP)

2.1 A Stabilitási és Növekedési Paktum 1997-es elfogadásával megszületett az az eszköz, melynek célja a Maastrichti Szerződéssel útnak indított, a költségvetési fegyelem gazdasági és monetáris unión belüli betartását célzó politika folytatása. ⁽¹⁾ Ezen elv alapján az államháztartás egyensúlyának biztosítása – a Paktum megalkotói szerint – meg kell, hogy erősítse az árak stabilitását, illetve a munkahelyteremtést elősegítő, erőteljes és fenntartható növekedést egyszerre lehetővé tevő kedvező körülményeket.

2.2 Ez a megközelítés magában foglalja a következő rendelkezést: „az államháztartás egyensúlyközeli vagy többletet felmutató pozíciójának célként való kitűzése lehetővé teszi a tagállamok számára a szokásos ciklikus ingadozásokhoz való alkalmazkodást, oly módon, hogy a költségvetési hiány a GDP 3 %-os értékén belül marad” ⁽²⁾.

2.3 A Stabilitási és Növekedési Paktum az alábbi fő elemekre épül:

- a Paktumot aláíró felek (az Európai Bizottság, a tagállamok, az Európai Tanács) politikai elkötelezettsége aziránt, hogy készek idejében megerősíteni az államháztartás felügyelete és a tagállamok gazdaságpolitikái közötti összehangolás folyamatát;
- megelőző felügyelet, megakadályozandó, hogy a költségvetési hiány túllépje a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket. Ebben az összefüggésben a Tanács 1466/97. sz. rendelete megerősíti az államháztartás helyzetére vonatkozó többoldalú felügyelet és a gazdaságpolitikák összehangolásának folyamatát, azáltal, hogy a GMU minden tagállamának előírja saját stabilitási és növekedési program készítését, amelyet jóváhagyásra az Európai Tanács elé kell terjeszteni;

⁽¹⁾ A Paktum 1997-ben került hivatalosan elfogadásra (célja az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 99. és 104. cikkében foglalt gazdasági és monetáris unión belüli pénzügyi fegyelem megerősítése volt), míg tényleges alkalmazása az euró 1999. január 1-jei bevezetésével vette kezdetét.

⁽²⁾ Az Európai Tanács Stabilitási Paktummal kapcsolatos állásfoglalása, Amszterdam, 1997. június 17.

- visszatartó erejű eszköz, melynek értelmében a túlzott hiány veszélyének elismerésére kényszerülő országok korai figyelmeztetésben (*early warning*) részesülnek, melyet követően kötelesek megfelelő korrekciós intézkedéseket tenni.
- A túlzott mértékű deficitet felmutató országok esetében életbe lép a „túlzott költségvetési hiány esetén követendő eljárás”⁽³⁾, melynek lezárultával, ha az érintett országban nem következnek be a hiány megfelelő mértékű csökkenése, a GDP 0,5 %-ában maximált szankció kerülhet alkalmazásra.

3. A Paktum első hat évi működésének értékelése

3.1 Mielőtt rátérnénk az euró működésének első hat éve alatt bekövetkezett fejlemények vizsgálatára, el kell ismerni, hogy az Európai Gazdasági és Monetáris Unió létrehozása az európai történelem egyik legfontosabb és legmeglepőbb jelensége. Azon egyszerű tény alapján, hogy 2002 januárja óta 12 európai ország mintegy 300 millió polgára közös pénznemet használ, fogalmat alkothatunk e történelmi esemény jelentőségéről.

3.2 Az első hat év sikerei és kudarcai alapvetően a Paktum két névadó kifejezéséhez kötődnek: vitathatatlan siker a monetáris stabilitás terén és nem kevésbé egyértelmű csalódás az Európában tapasztalható nem kielégítő gazdasági növekedés miatt. Az elmúlt hat évben az euróövezeten belül jelentősen, 2 % alatti értékre sikerült visszafogni az inflációt. A monetáris stabilitás megőrzése elsősorban az Európai Központi Bank következetes kamatpolitikájának köszönhetően sikerült.

3.3 A Gazdasági és Monetáris Unió létrehozásához kötődő másik pozitív tényező az európai piacok (elsősorban a pénzügyi piacok) integrációja a tranzakciós költségek és az átváltási kockázatok felszámolása révén. Ez az integráció a monetáris stabilitással együtt az eurózónában a kamatok fokozatos csökkenését eredményezte.

3.4 Az árstabilitás és a kamatsökkentés egyidejű hatására a pénzpiacok kezdeti várakozó magatartásukat követően (1999–2001) fokozatosan bízni kezdtek az európai pénznemben, ahogyan ez a 3. ábra grafikonjáról is leolvasható, amely az euró felértékelődését mutatja.

3.5 Az euró születéséhez kötődő egyértelműen pozitív fejlemények mellett – a gazdasági növekedés terén – olyanok vannak, amelyek komoly aggályokat keltenek. Érdemes emlékeztetni arra, hogy a kilencvenes évek második felében a közös európai pénznemet bevezetni kívánó országokban a bruttó nemzeti össztermék jelentős emelkedést mutatott. Ezért a GMU létrehozását komoly várakozások előzték meg a közös európai

⁽³⁾ A túlzott költségvetési hiány esetén követendő eljárás nem kerül alkalmazásra az alábbi, kivételes esetekben: i) a vizsgált tagállam akaratától független rendkívüli esemény bekövetkeztekor; ii) a reálértéken vett GDP legalább két százalékpontos csökkenésével járó gazdasági recesszió esetén. Emlékeztetünk arra, hogy mindeztől 26 ízben került sor túlzott hiány esetén követendő eljárás alkalmazására, melyek közül 10 érintett eurózónába tartozó országot. Ezen eljárások az alábbi országokat érintették: 2002-ben Németországot és Portugáliát, 2003-ban Franciaországot, 2004-ben Görögországot, Magyarországot, a Cseh Köztársaságot, Ciprust, Máltát, Lengyelországot, Szlovákiát, Hollandiát, Franciaországot, az Egyesült Királyságot; 2005-ben Magyarországot, Görögországot, Hollandiát és végül Olaszországot.

pénznem bevezetését követő európai növekedés tekintetében. A valóságban azonban nem következett be az eurózóna gazdasági növekedésének várt erősödése. Az előzetes várakozásokkal ellentétben éppen az euró bevezetéséből kimaradó országokban erősödött a gazdasági növekedés, amelyek GDP-növekedése kifejezetten magasabb volt az euróövezetben tapasztaltnál.

3.6 A GMU-hoz kötődő másik váratlan fejlemény az eurózónán belüli aszimmetrikus sokkhatások megjelenése. A GMU tagállamai nagyon eltérő, a vártnál jóval nagyobb kilengést mutató növekedési ütemet produkáltak. Néhány ország recessziójával egy időben a többiek a gazdasági növekedés fázisában vannak.

3.7 Az euróövezet országai többek között arra számítottak, hogy a pénznem egységesítése átláthatóbb árképzéshez vezet majd, és hogy a fogyasztási cikkek piacán megjelenő nagyobb verseny révén csökkennek majd az árak a fogyasztók számára (reáljövedelmük növekedésén keresztül). Sajnos ez nem mindig következett be. A hiányzó ellenőrzések miatt – amelyeket egyes tagállamok elmulasztottak végrehajtani – különösen az átálláskor indokolatlan áremelésekre került sor. Ez jellemző volt bizonyos élelmiszerek árára, különösen Olaszországban, de Német- és Görögországban is. Az (árak átállítási mechanizmusában tapasztalható) torzulások következtében a közvélemény az említett országokban az eurót nem a fogyasztók jólétének növelésére alkalmas eszközként észlelte.

3.8 Vitathatatlan, hogy a GMU első hat éve lényegében monetáris és pénzügyi sikertörténetnek tekinthető. Az euró pénzügyi körökben és a bankok körében népszerűbbé vált. Arra is érdemes emlékeztetni, hogy az euró mindössze hat év leforgása alatt a világ második legelterjedtebb pénznemévé vált⁽⁴⁾. Mindennek kedvezett a szigorú monetáris politika, melynek fő célkitűzése – az Európai Központi Bank küldetésével összhangban – az árstabilitás biztosítása volt, illetve ezen keresztül a pénzpiacok bizalmának növelése az új pénznem iránt⁽⁵⁾.

4. GMU: a stabilitás és a növekedés közötti ellentét

4.1 A monetáris és pénzügyi téren elért eredményekhez sajnos nem társult hasonló siker a reálgazdaság területén a termelés és a foglalkoztatás növekedése tekintetében. Mindezen okokból kifolyólag az euró bevezetését – noha kiemelt fontosságú eseménynek számít – az euróövezet országainak közvéleménye jelentős részben nem úgy tekinti, ahogy kellene, vagyis sikertörténetnek.

⁽⁴⁾ Egy pénznem nemzetközivé válása alapvetően a piaci viszonyok által irányított folyamat, és így a gazdasági szereplők által annak stabilitásába vetett bizalmon múlik.

⁽⁵⁾ „A KBER (Központi Bankok Európai Rendszere) elsődleges célja az árstabilitás fenntartása.” Továbbá: „Az árstabilitási cél veszélyeztetése nélkül a KBER támogatja a Közösségen belüli általános gazdaságpolitikát azzal a céllal, hogy hozzájáruljon a 2. cikkben megállapított közösségi célkitűzések megvalósításához.” (A Szerződés 105. cikkének (1) bekezdése.) Az Unió céljai közé tartozik (az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke alapján) „a foglalkoztatás magas szintje”, valamint a „kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés”.

4.2 A Gazdasági és Monetáris Unió ezen megtorpanásának okairól különböző értelmezések születtek. Két fő értelmezés különböztethető meg. Egyrészt vannak olyan (a *strukturális-taként* meghatározható) elemzők, akik úgy vélik, hogy a gazdasági növekedés elmaradása főként a strukturális merevségeknek tudható be, amelyeknek semmi közük nincs a Gazdasági és Monetáris Unió által előírt szabályokhoz. Homlokegyenest ellenkező nézetet vallanak a *makroökonomisták*, akik úgy vélik, hogy előbb a Maastrichti Szerződéssel, majd a Stabilitási és Növekedési Paktummal olyan szabályok kerültek bevezetésre, amelyek az európai gazdasági növekedés potenciáljait gátló, nem hatékony makrogazdasági politikát eredményeztek.

4.3 A GMU-t alkotó országok közötti alapvető strukturális jellegű különbségek fennállása vitathatatlan; ez az értelmezés azonban önmagában nem magyarázza az eurózónában 2001-től kezdődően tapasztalható elégtelen növekedést. A nem az eurózónához tartozó európai országok az euróvízióna országaihoz képest határozottabban és rövidebb idő alatt hagyták maguk mögött a stagnálás szakaszát. 2001-től kezdődően az euróvízióna és a nem az euróvíziónához tartozó országok gazdasági növekedési mutatói közötti különbség átlagosan 1,1 % volt az utóbbi országok javára. Ha ezenkívül tekintetbe vesszük az euróvízióna országai és az Egyesült Államok gazdaságának alakulását, láthatjuk, hogy az euróvíziónában a negatív konjunktúra – noha kevésbé volt erős – hosszabb ideig tartott, mint az USA-ban.

4.4 Ezek a különbségek nem magyarázhatók kizárólag strukturális jellegű tényezőkkel. Ezt az értelmezést tehát további magyarázatokkal kell kiegészíteni, és – ahogyan a későbbiekben látni fogjuk – a második értelmezési mód ezt az irányt követi. Ez az értelmezés mind monetáris, mind fiskális szempontból alkalmatlannak tartja a jelenlegi makrogazdasági politikát.

4.5 A monetáris politika szempontjából az Európai Központi Bank kizárólagos küldetése, azaz „az euróvízióna monetáris stabilitásának biztosítása” által vezérelve különösen szigorú monetáris politikát vezetett be: 2 %-os inflációs célkitűzést határozott meg, amelyhez a 2001–2002 közötti stagnálási időszak folyamán túlságosan mereven ragaszkodott. El kell azonban ismerni, hogy az euróvíziónán belüli erősen különböző adottságok nem segítettek az EKB-t abban, hogy időben reagáljon a nehéz konjunkturális helyzetre, mégpedig határozottabb kamatcsökkentéssel.

4.6 Az euróvízióna országainak magatartása fiskális szempontból sem tette lehetővé az idejében való kilábalást a 2001-től kezdődően kialakult nehéz konjunkturális helyzetből. A stagnálás időszakában az euróvízióna országaiiban szinte változatlan maradt az adósság/GDP aránya (2001-től 2003-ig ez az arány 69,6 %-ról 70,8 %-ra módosult), míg ugyanebben az időszakban az Egyesült Államok gyorsabban reagált (2001-től 2003-ig a fenti arány 57,9 %-ról 62,5 %-ra változott). Az USA a stagnálás leküzdéséhez a keynes-i modellt követte, mégpedig a *deficit spending* alkalmazásával.

4.7 Az euróvízióna országainak abbéli képtelensége, hogy anticiklikus államháztartási politikákat alkalmazzanak, részben a múlt örökségének tudható be (amelyet a nemzeti kormányok magas államadóssága, valamint az a tény idézett elő, hogy képtelenek voltak azt az 1996–2000 közötti növekedési fázisban csökkenteni), részben pedig a Stabilitási és Növekedési Paktum által előírt kötelezettségnek. A Paktum mind a 60 %-os

küszöbérték alatti adósság/GDP arányt felmutató országok (Spanyolország: 48,9 %, Írország: 29,9 %, Hollandia: 55,7 %, Finnország: 45,1 %), mind pedig a nem veszélyesen magas – mivel a meghatározott küszöbértéket csak kevéssel meghaladó – mutatóval rendelkező országok számára (Németország: 66,0 %; Franciaország: 65,6 %; Ausztria: 65,2 %; Portugália: 61,9 %) olyan államháztartási küszöbértéket ír elő, amelyet sokan indokolatlannak tartanak.⁽⁶⁾ A Paktumot érő egyik legfontosabb kritika alapvetően a költségvetési hiányt 3 %-ban meghatározó szabályra irányult. Felmerült, hogy a szabály teljesen önkényes és haszontalan, akár recesszióban, akár növekedési szakaszban lévő gazdaság esetén. Recesszió esetén nem tette lehetővé az egyes kormányok számára olyan növekedésserkentő fiskális politika alkalmazását, amelynek révén a gazdaság belátható időn belüli kilábalhatott volna a recessziós szakaszból. A növekedési időszakokban pedig nem biztosította, hogy az egyes kormányok határozott lépéseket tegyenek saját költségvetési fegyelmük megerősítésére. Így a Paktumot az a vád érte, hogy nem más, mint Európa makrogazdasági téren jelentkező intézményes tehetetlenségének egyik fő eszköze. A Paktum, mivel kizárólag köztes célokra (a költségvetés egyensúlyára és a pénzügyi stabilitásra) koncentrált, elhanyagolta, vagy egyenesen akadályozta a makrogazdasági stabilitás végső céljainak (gazdasági növekedés és teljes foglalkoztatottság) elérését⁽⁷⁾.

4.8 A reformjavaslatok nagy részében az az igény fogalmazódott meg, hogy a figyelem a deficit/GDP viszony helyett inkább az adósság/GDP viszonyra irányuljon. Ebben az új összefüggésben a Paktum az euróvíziónához tartozó országok adósságállományának fenntarthatóságára irányult, és nagyobb rugalmasságot vezetett be a 60 % alatti vagy ahhoz közeli adósságszinttel rendelkező országok számára.

4.9 2003 szeptemberében Paul De Grauwe közgazdász érdekes reformjavaslatot dolgozott ki, amely szerint az euróvíziónához tartozó minden egyes országnak meg kellene határoznia (saját gazdasági és pénzügyi helyzete alapján) az adósság/GDP arányra vonatkozó célkitűzését, majd a fenti célkitűzéssel összeegyeztethető gazdaságpolitikai intézkedéseket kellene alkalmaznia. De Grauwe javaslata, noha lehetővé tenné, hogy minden egyes ország rövid távon esetlegesen eltérjen az előre meghatározott célkitűzéstől (amennyiben ezt kivételes konjunkturális helyzetek indokolták teszik), ugyanakkor biztosítaná, hogy közép-, illetve hosszú távon az adósság/GDP arány az előre meghatározott célkitűzésnek megfelelően alakuljon.

4.10 A Paktumra vonatkozó másik reformjavaslat az állami költségvetés arany szabályának (*golden rule of public finances*) bevezetését tartalmazta, amelynek alapján a lísszaboni stratégiában előirányozott célkitűzések elérését célzó beruházások költségei nem tekinthetők az államadósságot befolyásoló kiadásoknak (technológiai innováció bevezetése és terjesztése, K+F céljára fordított kiadások, képzési kiadások, stb.).

4.11 Az arany szabály alkalmazását azért éri kritika, mert nincs meghatározva az állami beruházás fogalma. Ez negatívum, mivel ily módon bármely más kiadás ezen beruházási kiadásokhoz lenne sorolható. Egyesek – köztük J.P. Fitoussi francia közgazdász – e probléma leküzdésére azt javasolják, hogy ezen, az arany szabály hatálya alá tartozó állami beruházásokat az Európai Tanácsnak kell definiálnia, az Európai Parlamenttel való konzultációt követően. Ily módon az állami

⁽⁶⁾ Paul De Grauwe, 2003.

⁽⁷⁾ J.P. Fitoussi, 2004.

beruházás fogalmának meghatározatlansága a koordinációs politika fejlesztésére irányuló lehetőséggé válhatna, mégpedig az ösztönzők azon rendszerének kialakítása révén, amelyek serkentik az egyes országokat a közösségi érdek meghatározott területeibe való befektetésre.⁽⁸⁾ Érdekes és további átgondolást igényel José Manuel BARROSO, az Európai Bizottság elnökének nemrégiben tett javaslata, amely az európai érdekű, a növekedéshez és a gazdasági fejlődéshez szükséges beruházások közösségi alapjának létrehozására irányul.

4.12 Jelenleg már széleskörű vita folyik arról, hogy melyek lehetnének a Paktum tényleges végrehajtását lehetővé tévő beavatkozások. Az ellentét alapvetően két különböző látásmódon alapul: egyesek inkább a határozott szabályokat tartalmazó rendszer megtartását részesítették előnyben, míg mások szerint a Paktumnak a – kormányok által kifejezett – politikai jellegű döntéseket kellene elősegítenie, amelyek gazdasági természetű elveken alapulnak. Felmerült az az igény, hogy a Paktumot olyan szabályrendszer alapján kell megreformálni, amely képes annak technikai, gazdasági és politikai legitimitását biztosítani.⁽⁹⁾

5. A Paktum reformja: az Európai Bizottság által benyújtott javaslattól⁽¹⁰⁾ az Európai Tanács által elfogadott dokumentumig⁽¹¹⁾

5.1 A Paktummal szemben kifejezett kritikák széleskörű visszhangra találtak, amikor a 2002–2003 közötti két éves periódusban tapasztalható kedvezőtlen konjunktúrális helyzetben a Paktum nyomás alá került, és nyilvánvalóvá vált megreformálásának szükségessége. Emlékeztetnünk kell arra, hogy Németország és Franciaország nem kívánták magukat alávetni a 3 %-ról szóló szabálynak, valamint arra a vitára, amely az Európai Bizottság és az Európai Tanács között kibontakozott. De facto intézményes szakításra került sor, amikor a Paktum szabályai által rögzített nyílt koordináció közösségi módszeréről áttértek a teljes mértékben autoreferenciális jellegű kormányközi ellenőrzés módszerére. A reformjavaslatok nagy része arra irányult, hogy a figyelem a deficit/GDP arány helyett inkább az adósság/GDP arányra összpontosuljon.

⁽⁸⁾ J.P. Fitoussi, 2004.

⁽⁹⁾ A Stabilitási és Növekedési Paktum reformjáról 2004-ben megindult vita fontosságát hangsúlyozandó, érdemes idézni Jean Pisani-Ferry egyik nemrégiben készült cikkének záró következtetéseit: *A következő hónapokban lezajló vita jelentőségét nem szabad alábecsülni. Fő kérdésként az merül fel, hogy az eurózóna gazdasági irányításának kötelező érvényű, szilárd szabályokon vagy a gazdasági elvek által alátámasztott közös döntéseken kell-e alapulnia. Az elsőként említett modell kipróbálásra került – amíg a politika nem követelte jogait. A második modell még nem került kipróbálásra – de a technikai, gazdasági és politikai legitimitás hiányában nyilvánvalóan nem lehet sikeres. Ha nem sikerül egyezsre jutni, vagy a második modell kudarcot vall, az eurózóna valószínűleg egyfajta „felpolirozott” Sinatra-doktrínát fog alkalmazni, ami bizonyosan nem a legjobb út a valutaunió irányításához. A „My Way” című Frank Sinatra dalról elnevezett Sinatra-doktrína volt az a megnevezés, amelyet Mihail Gorbacsov választott azon politika leírásához, amely lehetővé tette a Varsói Szerződéshez tartozó államok számára saját belső ügyeik irányítását. A továbbiakban történtek ismertek. Pisani-Ferry, J. (2005).*

⁽¹⁰⁾ COM(2004) 581 final

⁽¹¹⁾ COM(2005) 154 és 155 final

5.2 Az Európai Unió belüli intézményi konfliktus tükrözte az EU költségvetési és gazdaságpolitikájának két pillére közötti konfliktust: a gazdasági növekedés biztosítása a tagállamok költségvetési fegyelmével összeegyeztethető módon. Sürgetővé vált a Paktum megreformálása, mégpedig oly módon, hogy lehetővé váljon annak megerősítése a két pillér összeegyeztethetősége révén. 2004 őszén az Európai Bizottság az Európai Tanács számára betervezett reformjavaslatot dolgozott ki, amelyben öt vezérelvet rögzítettek:

5.2.1 A költségvetési egyensúly felügyeletére irányuló eljárásokban az adósságállományra, valamint a költségvetési helyzet fenntarthatóságára kell összpontosítani, ugyanakkor fenn kell tartani a deficit alakulásával kapcsolatos ellenőrzést.

5.2.2 Minden tagállam számára középtávú költségvetési célkitűzéseket kell kidolgozni, mégpedig az egyes államok sajátosságainak figyelembevételével. Ez egyrészt lehetővé tette, hogy a kedvezőtlen konjunktúrális időszakokban ne kerüljön sor a deficit/GDP arányában a 3 %-os szabály megsértésére, másrészt csökkenjen az adósság/GDP arány, tekintettel arra a hatásra is, amelyet a népesség előregedése eredményez az egyes országok költségvetésében.

5.2.3 A túlzott deficit-eljárásokban javasolták a gazdasági körülmények fokozottabb figyelembevételét. Módosíthatóvá vált azon kivételes körülmények meghatározása, amelyek a Paktum szerint lehetővé teszik a túlzott deficit-eljárás alóli mentesítést, hogy lehetővé váljon az időben elhúzódó recessziós időszakok figyelembevétele. A túlzott deficit korrekciójára irányuló eljárás felülvizsgálhatóvá vált; ennek során figyelembe kell venni a ciklikus feltételeket, valamint a fenntarthatósági kockázatokat. Ily módon a korrekciós eljárás jobban megfelelt a vizsgált ország sajátosságainak, és biztosította azt, hogy a deficit korrekciója a túlzott deficit észlelését követő évtől hosszabb idő alatt is megtörténhessen.

5.2.4 Hatékony megelőző intézkedéseket foganatosítani a nem megfelelő költségvetési pozíciók korrekciója céljából. A megelőző intézkedés kellő időben való végrehajtása biztosította a költségvetés szükséges egyensúlyának helyreállítását a kedvező konjunktúrális szakaszok folyamán.

5.2.5 A felügyeleti szabályok alkalmazásának megerősítése. Az eredeti javaslat szerint a korai figyelmeztetés az Európai Bizottság feladata volt, amihez nem volt szükség a Tanács bármiféle előzetes jóváhagyására. Erősödött az Európai Bizottság, valamint a nemzeti intézményes ellenőrzési szervezetek felügyeleti hatásköre.

5.3 A Paktum megreformálására irányuló javaslat – az Európai Bizottság szerint – nem forradalmat, hanem fejlődést jelentett, amely lehetővé tette a Paktum számára azon kritikus helyzetek megoldását, amelyek a múltbélihez hasonló intézményes patthelyzet kialakulásához vezethettek. A reform – a Paktum realitásokhoz való igazítása révén – az Európai Bizottság szándékai szerint javítani akarta annak szavahihetőségét és növelni rendelkezéseinek elfogadottságát a tagállamokban (*ownership*).

5.4 A 2005 tavaszán megtartott Európai Tanács az Európai Bizottság várakozásaitól alapvetően eltérő választ adott. Az Európai Tanács tavaszi ülésén (2005. március 22–23.) elfogadta az Ecofin-Tanács által elkészített „A Stabilitási és Növekedési Paktum végrehajtásának pontosításáról” című dokumentumot, amelynek révén jelentős változtatásokat vezettek be a Paktumra vonatkozóan. E módosítások egyrészt a *túlzott hiány esetén követhető eljárás végrehajtásának felgyorsítására és pontosítására* (a Tanács 2005. június 27-i 1056/2005/EK rendelete), másrészt a *költségvetési egyensúly felügyeletének megerősítésére és a gazdaságpolitikák felügyeletére és összehangolására* (a Tanács 2005. június 27-i 1055/2005/EK rendelete) vonatkoztak. E módosítások olyan rugalmassági elemeket vezettek be, amelyek különleges enyhítő tényezőket irányoznak elő a túlzott hiányt felmutató országok számára, valamint lehetővé teszik a deficitkorrekcióra előírt határidők meghosszabbítását. Az alábbiakban kitérünk az Európai Tanács által a Paktumra vonatkozóan bevezetett főbb módosításokra.

5.4.1 A bevezetett főbb módosítások egyike a *középtávú költségvetési célkitűzések meghatározására* vonatkozik. A Paktum előző változatában e célkitűzést egyensúlyközeli vagy a többletet felmutató költségvetési pozícióként határozták meg; a különböző költségvetési pozíciók értékelésében tapasztalható bizonytalan helyzetek esetén a GDP -0,5 %-át meg nem haladó deficitpozíciók voltak engedélyezettek. A középtávú célkitűzéstől való eltérés nem volt engedélyezett.

5.4.1.1 A Tanács által bevezetett módosítással a GMU tagállamai, valamint az európai valutamechanizmushoz (ERM II) tartozó országok számára az államháztartás hiánya az egyensúlyközeli vagy *többletet* felmutató állapottól (a magas adósságállománnyal és alacsony növekedési rátával rendelkező országok esetében) a bruttó nemzeti össztermék 1,0 %-áig terjedő költségvetési hiányig engedélyezett (az alacsony adósságállománnyal és a magas növekedési potenciállal rendelkező országok esetében). A középtávú célkitűzéstől való esetleges eltérések azokban az esetekben engedélyezettek, ha az érintett ország kormánya strukturális jellegű reformokat hajtott végre.

5.4.2 A középtávú költségvetési célkitűzésre irányuló *korrekciós folyamat*. A jelenlegi változat szerint a korrekciós folyamatot nem a Paktum, hanem az Európai Tanács döntései határozzák meg.

5.4.2.1 Az új változat szerint lehetséges, hogy egy adott ország eltérjen a középtávú célkitűzéstől, és elő van írva, hogy ezt az eltérést **évenkénti 0,5 %-os korrekcióval** kell leépíteni. A korrekciós folyamat lehet *mérsékelt* a negatív gazdasági szakaszokban, és szigorú a növekedési szakaszok folyamán, hogy fel lehessen használni ezen szakaszok *nem várt* bevételét a deficit és az adósságállomány szintjének csökkentésére. Strukturális reformok esetén engedélyezettek az eltérések, és nincs előírva szankció azon esetekben, amikor nem kerül végrehajtásra az évenkénti 0,5 %-os korrekció.

5.4.3 A *deficit/GDP arány 3 %-os referenciaértékének be nem tartását indokoltá tévő tényezők*. A korábbi Paktumban az alábbi átmeneti és kivételes tényezők voltak előírva: természeti katasztrófák, a GDP 2,0 %-os csökkenése, a GDP 0,75 % és 2,0 % közötti csökkenése a Tanács mérlegelése szerint. Egyéb tényezők nem voltak előírva.

5.4.3.1 Az átalakított Paktumban meghatározásra kerülnek a **kivételes tényezők**, ezek azonban nincsenek számszerűsítve: a GDP éves volumenének negatív növekedési rátája, a termelés kumulált csökkenése, amely együtt jár a potenciális növekedési rátát el nem érő GDP-növekedési mutatóval. Ezen indokokhoz **egyéb jelentős tényezők** társulnak, amelyeket az Európai Bizottságnak kellően figyelembe kell vennie „a 3 %-os referenciaérték túllépésének minőségi jellegű értékelése során”.

- i) a növekedési potenciál fejlesztése,
- ii) negatív gazdasági ciklus túlsúlya,
- iii) a lisszaboni stratégia végrehajtása,
- iv) kutatási, fejlesztési, innovációs kiadások,
- v) korábbi költségvetési korrekciók, amelyeket a kedvező konjunkturális szakaszokban hajtottak végre,
- vi) az adósságállomány szintjének fenntarthatósága,
- vii) állami beruházások,
- viii) az államháztartás minősége,
- ix) a nemzetközi szolidaritás céljaira fordított pénzügyi támogatások volumene,
- x) az egyesítési folyamat keretében az európai politikai célkitűzések elérésére fordított pénzügyi hozzájárulás volumene⁽¹²⁾,
- xi) nyugdíjreform.

5.4.4 A *deficitkorrekció határideje*. A korábbi Paktumban ez a határidő egybeesett a deficit megállapítására következő évvel, különleges körülmények felmerülésének esetét kivéve. E körülmények azonban nem voltak meghatározva, a Tanács tehát szabadon dönthetett az új határidő kitérését illetően.

5.4.4.1 Az új Paktum – általánosságban – fenntartja határidőként a deficit megállapítására következő évet, azonban a fentiekben megjelölt *egyéb tényezők* közé tartozó *kivételes körülmények* fennállása esetén a határidő a deficit megállapítása utáni két évre is kitolódhat. Egy sor, a túlzott hiány esetén követendő eljáráshoz kötődő határidő meghosszabbításra kerül.

5.5 Az Európai Bizottság javaslatához képest az Európai Tanács által megvalósított reform alapvetően eltérő utat választ, amit meglehetősen nehéznek tűnik az Európai Bizottság javaslata és a Tanács elvárásai közötti kompromisszumként értelmezni. A reform számos olyan elemet vezet be, amely az európai intézményes szervezetek közötti hatáskörmegosztás torzulása révén meggyengíti a paktumot. Ily módon aszimmetria alakul ki az Európai Bizottság (mint a Szerződés őre) hatáskörei között, amelyek jelentősen meggyengülnek, valamint a Tanács hatáskörei között, amely túlzottan megerősödik, továbbá az Európai Parlament között, amely e folyamatban teljesen figyelmen kívül marad.

⁽¹²⁾ E tényező beillesztéséhez a német kormány ragaszkodott, mivel tekintetbe kell venni a Németország újraegyesítésével kapcsolatos költségeket. Nem lehet kizárni azonban, hogy erre a kivételre – a jövőben – olyan országok kormányai is hivatkoznak majd, amelyek költségvetési hiányuk kapcsán nagyobb kíméletességet igényelnek, mivel nettó befizetőként járulnak hozzá az EU költségvetéséhez (J Bouzon, G. Durand, 2005).

6. A Stabilitási és Növekedési Paktum reformfolyamatának első értékelései

6.1 A Tanács által választott reform alapvetően gyengíti meg a Maastrichti Szerződés (1991) által bevezetett, majd az 1997-es amszterdami csúcson kötött Paktummal megszilárdított költségvetési fegyelmet. Ahogyan azt J. Bouzon és G. Durand (2005) kimutatja, az alkalmazott reformfolyamat következetlen jellege már a március 21-én tartott Ecofin-Tanács dokumentumában is felismerhető volt, amely az alábbiakat tartalmazza: „A költségvetési politika felügyelete és koordinálása során mindenképp biztosítani kell a gazdasági indokok és a politikai mozgáster közötti nagyobb mértékű kiegyensúlyozottságot, a szabályrendszert pedig továbbra is egyszerű, átlátható és végrehajtható módon kell kialakítani.” Valós ellentét tapasztalható a politikai és gazdasági mozgáster igénye, valamint az egyszerű, átlátható és megerősített szabályozási keret megőrzése között. Úgy tűnik, hogy a jelenlegi reformfolyamatban a konjunkturális és politikai elem jut túlsúlyra az egyszerű és átlátható szabályozási keret rovására.

6.2 A reform alapvetően gyengíti meg a Paktumot, mégpedig kétféle módon: az első a határidők kitolódása, a második pedig a kivételek és mentesítések rendszerének bevezetése, amelyekbe elméletileg bármi beletartozhat, éppen azért, mert a bevezetett tényezőket eltérő módon lehet értelmezni. A két elem kombinációja a költségvetés felügyeletét gyengíti, és kevésbé átláthatóvá teszi azt. Ily módon az államháztartás egyensúlyi helyzetének elérése – ahogyan azt a Deutsche Bundesbank megjegyezte – állandóan változó célkitűzéssé (*moving target*) válik.⁽¹³⁾ A célkitűzésében (a költségvetési fegyelmel való biztosítása a tagállamokban) meggyengült Paktum mellett az Európai Központi Banknak kellene felvállalnia a Paktum órének kizárólagos szerepét, az Európai Unió monetáris stabilitásának egyedüli biztosítójaként. Ily módon – makrogazdasági szempontból – a *nullaösszegű játékok* tipikus helyzete jönne létre, amelyben a fiskális politika lazításából származó nyereségeket a monetáris politika szigorításából eredő veszteségek kompenzálják⁽¹⁴⁾.

6.3 Eltekintve attól, hogy a reform egyes nemzeti kormányok egyértelmű – és sikeres – kísérlete volt egy olyan gazdaságpolitikai eszközkészlet ismételt birtokba vételére, amelytől megfosztották őket, vagy amely jórészt a Paktum szabályainak volt alávetve, az alábbiakban néhány általános érvényű megjegyzést teszünk.

6.4 Kétségtelen, hogy az adósság/GDP arány romlása együtt jár a deficit/GDP arány folyamatos növekedésével. Az is igaz azonban, hogy az állami költségvetés fenntarthatóságának keretében a deficit köztes, az adósság pedig a végső célkitűzéssé válik⁽¹⁵⁾.

6.4.1 A GMU fő problémáinak egyike tehát a tagállamok államháztartásának hosszú távú fenntarthatóságához kapcsolódik. A magas államadóssággal rendelkező országok számára az államháztartás szanalását biztosítani képes közösségi jogi eszközöket kellene kialakítani, hogy az államháztartás fenntarthatósága a monetáris stabilitás biztosításán túl a fejlődési és növekedési folyamat beindítását is lehetővé tegye.

6.4.2 Az államháztartás fenntarthatóságát nem a szociális kiadások automatikus csökkentésén, hanem azok optimalizálásán, nagyobb fokú hatékonyságán és gazdaságosságán keresztül lehet elérni, az Európai Bizottság által több ízben hangoztatott elv szerint: „*elismerjük a szociális védelem potenciális termelési faktorként betöltött fontos szerepét, amely biztosítékot jelent arra, hogy a hatékony, dinamikus és modern gazdaságok szociális bázison és szociális igazságosságon alapuljanak.*”⁽¹⁶⁾

6.5 Az Ecofin-Tanács által javasolt dokumentum és egyben a Paktum az 1055/2005/EK és az 1056/2005/EK rendeletek által végrehajtott reformfolyamatát jellemző elem a nyugdíjrendszerek reformjára való hivatkozás. A dokumentum sokkal nagyobb teret szentel az európai nyugdíjrendszerek megreformálása szükségességének (az állami és privát komponensekből álló *többszintű* rendszer előnyben részesítésével), mint amennyit az államadósság szerepével foglalkozik a tagállamok állami költségvetésének fenntarthatósága értékelésében. Azon országok, amelyek ilyen jellegű reformokat hajtottak végre, eltérhetnek a középtávú célkitűzéstől, vagy túlléphetik a 3 %-os deficit-küszöböt.

6.5.1 Ebben az összefüggésben kerül bevezetésre az „implicit kötelezettségek” (*implicit liabilities*) fogalma, vagyis azon növekvő kiadásoké, amelyekkel a különböző országoknak a közeljövőben számolniuk kell népességük elöregedése következtében. Az implicit kötelezettségek koncepciója így bekerül azon kritériumrendszerbe, amelynek révén az Európai Bizottság és a Tanács értékeli az államháztartás fenntarthatóságát az egyes tagállamokban. Az ilyen jellegű megközelítés problémája éppen az – ahogyan ezt Bouzon J. és Durand G. is hangsúlyozzák – hogy nincs egységes felfogás sem ezen kritériumok meghatározására, sem pontos tartalmukra vonatkozóan⁽¹⁷⁾.

7. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság javaslatai az európai gazdasági kormányzás erősítésére vonatkozóan

7.1 Sajnos a Paktum reformfolyamata során, amely az Európai Bizottság által 2004 őszén elindított és a 2005 tavaszán az Európai Tanács által elfogadott reformmal zárult, hiányzott a bátorság a Paktum alapját képező elméleti és

⁽¹³⁾ Deutsche Bundesbank, 2005. áprilisi éves jelentés.

⁽¹⁴⁾ Az Európai Központi Bank egy sajtóközleményében kijelentette, hogy „komolyan aggódik a Stabilitási és Növekedési Paktum módosítása miatt. (...) A jelenlegi helyzetben még fontosabb, hogy valamennyi résztvevő teljesítse feladatát.” EKB, 2005.

⁽¹⁵⁾ Ahogyan ezt helyesen Paul De Grauwe előző bekezdésben idézett 2003-as javaslata is tartalmazza.

⁽¹⁶⁾ Európai Bizottság: 1995, 1997, 2003.

⁽¹⁷⁾ „Elméletileg ezen kötelezettségek mértéke jóval meghaladhatja a nyugdíjakat. Az OECD egyik dokumentuma szerint egyes tagállamokban az államadósságok meghatározásakor csupán a köztisztviselők (akikkel szerződéses viszony áll fenn) nyugdíjával összefüggő kötelezettségeket veszik figyelembe. Úgy tűnik, hogy az Ecofin-Tanács is ezt a megközelítést alkalmazta.” (J. Bouzon, G. Durand, 2005).

ideológiai megközelítés ismételt megvitatásához és meghatározásához. Ez a hiányosság eleve lehetetlenné tette a paktum radikális átalakítását és végrehajtását⁽¹⁸⁾. Az átalakítást az tette szükségessé, hogy „egyszer s mindenkorra” szembesüljünk a paktumban túltengő *szuverenitási paradoxonnal*, és megoldjuk azt (amely egyébként az európai politika számos más területén is jelen van).

7.2 E paradoxont jellemzi egyrészt a nemzetállamok és az Európai Parlament mint demokratikus legitimitással rendelkező képviselői szervek jelenléte, amelyek azonban nem rendelkeznek megfelelő gazdaságpolitikai eszközkészlettel, másrészt pedig olyan szervek jelenléte, mint az Európai Bizottság és az Európai Központi Bank, amelyek – noha nem rendelkeznek közvetlen legitimitással – megfelelő gazdaságpolitikai eszközkészlettel vannak ellátva. Ily módon a hatáskör nélküli legitimitás és a legitimitás nélküli hatáskör ellentéte jön létre. Ez utóbbi hatáskör nem világos demokratikus folyamaton alapuló legitimitáson, hanem olyan *doktrínarendszeren* nyugszik, amelynek alapján a kormányok szerepe semlegesítődik. A szuverenitási paradoxon meghaladása feltételezi a hatáskör nélküli legitimitás és a legitimitás nélküli hatáskör ellentétének feloldását.

7.2.1 A tagállamok jó gazdasági teljesítményének értékeléséhez alkalmazandó kritériumok ebből a doktrínarendszerekből erednek. Ezek a kritériumok a következők: a költségvetés egyensúlya, a piacok rugalmassága, strukturális reformok stb. Ezek a fenntartható államháztartás fő célkitűzései, amelyek – sajnos – háttérbe szorítják a makrogazdasági stabilitás növekedésre és teljes foglalkoztatásra irányuló (lisszaboni stratégia alapján meghatározott) végső célkitűzéseit⁽¹⁹⁾.

7.3 Ebben a speciális összefüggésben próbálta meg megoldani a paktum reformja a *szuverenitási paradoxont*. Az Európai Tanács *de facto* semlegesítette az Európai Bizottság ellenőrzési hatáskörét, és az ellenőrzés hatáskörét egy olyan személyekből álló Tanácsra ruházta át, amely személyek potenciálisan az *ellenőrzött* kategóriájába tartozhatnak. Arra a kérdésre tehát, hogy „Ki ellenőrzi az ellenőrzőket?” azt a némileg zavarba ejtő választ kell adnunk: „Maguk az ellenőrzötték!”. Úgy tűnik, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum eredeti változatában rejlő demokratikus deficitet nem sikerült meghaladni a Paktum reformjával, sőt, ehhez a deficithez újabb társul: az átláthatóság és az egyszerűség hiánya. Ehelyütt felmerül a kérdés: milyen módon járulhatott volna hozzá az Európai Parlament a Paktum demokratikus legitimitásának erősítéséhez? Ebben az összefüggésben szükséges feltenni azt a kérdést is, hogy mely intézkedésekkel javítható az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament hatásköreinek egyensúlya?

7.4 A Paktum reformfolyamatának lezárultával egy sor olyan esemény következett be, amely döntően befolyásolta Európa egyesítésének folyamatát, gondoljunk csak az Európai Alkotmányról szóló népszavazás franciaországi és hollandiai kudar-

cára, arra a döntésre, hogy más országokban felfüggesztették az Európai Alkotmány elfogadására irányuló konzultációs folyamatot, vagy arra a nyugtalanító tényre, hogy elmaradt a 2007–2013 közötti pénzügyi tervről szóló megállapodás. Mindez azt a benyomást kelti, mintha az európai „puzzle” megalkotásának lassú, de feltartóztathatatlan folyamata megszakadt volna, mert minden tagállam úgy döntött, hogy saját nemzeti érdekei alapján saját mértékére szabja a mozaik egyes kockáit. Emiatt a puzzle kockái már nem illeszkednek egymáshoz, egyszerűen csak le lehet őket rakni a felületre, sőt akár egymás fölé is; ily módon a mozaik hiányos marad, és a kirakásában (szétrombolásában) résztvevők első akaratlan vagy szándékos mozdulatára megsemmisülhet.

7.5 Az Európai Unió nehéz időszakát éli, éppen ezért a jelenleg zajló vita iránymutató döntéseket tesz szükségessé. Emiatt mérlegelendő, hogy nem lenne-e ésszerű a Jürgen Habermas nemrégiben közzétett cikkében megfogalmazott tanácsot követni⁽²⁰⁾. A német filozófus kifejti, hogy manapság az Európai Uniót „a célkitűzésekre vonatkozó különböző és egymással összeegyeztethetetlen koncepciók megoldatlan konfliktusa bénítja meg”, valamint, hogy „az európai intézményeknek e probléma mélyére kell hatolniuk, és fel kell szabadítaniuk azt, hogy gyümölcsöző megoldásokat találhassanak”. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli azon javaslatot, hogy az Európai Unió tagállamainak *megegyeztetett politikai együttműködése* kapjon nagyobb teret számos területen, mégpedig az önkéntesség és nem szükség-szerűen a teljes körű egyetértés alapján. Ezen megegyeztetett együttműködés segítségével meghaladható lenne a jelenlegi patthelyzet, ami annak az eredménye, hogy a 25 tagállamból álló Európai Unióban egyhangú kormányközi határozatokot kell hozni.

7.6 Az megerősített együttműködés a Nizzai Szerződés 43. és 44. cikkében foglalt, legalább nyolc tagállam részvételével zajló *megegyeztetett együttműködések* eszköze révén valósítható meg. Ezen együttműködések egyrészt lehetővé teszik, hogy kevésbé szigorú eljárási szabályok alkalmazásával közös döntések szülessenek, másrészt nyitva hagyják annak a lehetőségét, hogy a Nizzai Szerződés 43. a) cikke alapján bármely tagállam csatlakozzon egy ilyen csoporthoz.

7.6.1 A megerősített együttműködés alkalmazására elsőként éppen a Gazdasági és Monetáris Unió kínálhatna lehetőséget. A Gazdasági és Monetáris Unió keretében a megerősített együttműködés alkalmazása épp azon elv alapján válik szükségessé, hogy a valutaunióban jelenleg részt vevő országok – az abban részt nem vevő országoktól eltérően – kétségtelenül rákényszerülnek gazdaságpolitikáik összehangolására. A fiskális politika ezenkívül a gazdaságpolitikák szerves részét képezi, következésképp, ahogyan ezt az EGSZB más véleményeiben már kifejezte⁽²¹⁾, az euróövezetben e területeken hozott koordinált intézkedések elősegíthetnék az Európai Unió teljes rendszerén belül a nagyobb gazdasági és társadalmi kohézió kialakítását.

⁽¹⁸⁾ J. Bouzon, G. Durand, 2005.

⁽¹⁹⁾ J.P. Fitoussi, 2004.

⁽²⁰⁾ Habermas, J., 2005, *Európát csak egy álom mentheti meg*, la Repubblica 2005.6.9.

⁽²¹⁾ „Az Európai Unió adópolitikája: közös alapelvek, az adó jog konvergenciája és a minősített többséggel való döntéshozatal”, HL C 2004.3.30., 139. oldal.

7.6.2 A GMU-ban résztvevő országok kinevezhetnék az EU-tagállamok gazdaságpolitikájának koordinátorát és európai szóvivőjét, akit az európai gazdaságpolitikák koordinálásával kapcsolatos megbízáson túl tényleges hatáskörökkel is fel lehetne ruházni annak érdekében, hogy megvalósítsa ezt a koordinációt. A koordinátornak mind az Európai Központi Bank elnökével, mind az Európai Bizottság elnökével egyetértésben kellene tevékenykednie.

7.6.3 A megerősített együttműködési csoport tagjai ezenkívül úgy határozhatnának, hogy rendszeres meghallgatásokat tartanak a GMU megerősített együttműködési csoportjának koordinátora, az Európai Bizottság, a Tanács, az Európai Parlament és az Európai Központi Bank részvételével. Ezen eljárás segítségével meg lehetne kísérelni helyreállítani az egyensúlyt a jelenleg az Európai Tanács javára eltolódott a hatáskörök rendszerében.

7.6.4 A GMU tagállamai közötti gazdaságpolitikai koordináció keretében konkrét gazdaságpolitikai prioritási listát kellene meghatározni, valamint meg kellene nevezni azon eszközöket, amelyek segítségével ezen célkitűzések megvalósíthatók. Meg kell valósítani a gazdasági fejlemények valós időben történő figyelemmel kísérését, hogy ily módon elvégezhetőek legyenek a szükséges korrekciók. Ebben az összefüggésben a gazdasági kormányzás erősítésének – az európai társadalmi párbeszéd figyelembevételével – támogatnia kell a makrogazdasági párbeszédet.

7.7 A megerősített együttműködések túlmenően vissza lehetne nyúlni J. DELORS által a fehér könyvben megfogalmazott 1993-as ajánlásra⁽²⁾, amely szerint az európai gazdasági növekedést és a versenyképességet előmozdító európai alapot kellene létrehozni, mégpedig oly módon, hogy az Európai Unió materiális és immateriális infrastrukturális stratégiái beruházá-

sokhoz kapcsolódó, hosszú lejáratú kötvényeket bocsát ki. Úgy tűnik egyébként, hogy a Jose Manuel BARROSO elnök által javasolt fejlesztési alap is ebbe az irányba mutat.

7.8 Az európai gazdasági kormányzás erősítésének folyamatához valamennyi tagállam közreműködésére szükség van, hiszen ez az Európai Unió számára a növekedés lehetőségét jelenti.

7.9 A Stabilitási és Növekedési Paktum reformja által kiváltott vita nyilvánvalóvá tette az Európai Unió intézményrendszerében rejlő ellentmondásokat.

7.10 A Stabilitási és Növekedési Paktum végrehajtásához szükséges, hogy tiszta képet alkossunk az Európai Unió intézményei felépítésének jövőjéről. A Paktum csak így válhat a gazdasági növekedést – következőképp az új munkahelyeket – biztosítani képes eszközök egyikévé, és csak így tudja leküzdeni a gazdasági instabilitás jelenségeit.

7.11 Egy olyan kényes helyzetben, mint amilyenel jelenleg Európa szembenézni kényszerül, bátor döntésekre van szükség, hogy új lendületet adhassunk az alapító atyák által ránk hagyományozott európai eszmének.

7.12 Széleskörű egyetértés, valamint a közvélemény, és nem csupán a közösségi intézmények és a nemzeti kormányok támogatása szükséges a Stabilitási és Növekedési Paktum alkalmazásának sikerességéhez, valamint azon célkitűzések eléréséhez, amelyek annak létrehozását meghatározták. Ezért az EGSZB a következő hónapok folyamán kötelezettséget vállal konferencia szervezésére, amelyen széleskörű és elmélyült tapasztalatszerelésre nyílik lehetőség az ezen folyamatban résztvevő valamennyi fél között, az intézményi felelősöktől a civil társadalmi szereplőktől és a szociális partnerekig.

Brüsszel, 2006. február 15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁾ Az Európai Közösségek Bizottsága, 1993: „Fehér könyv: Növekedés, versenyképesség, foglalkoztatás – A jelen kihívásai és a 21. század útjai” COM(93) 700 final, Brüsszel, 1993. december 5.